

Asia: VN/15547/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta, joka koskee terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamista. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan, että terveydenhuoltolain 22 §:ää muutettaisiin siten, että jatkossa hyvinvointialueella, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei olisi enää lakisääteistä velvollisuutta huolehtia siitä, että sen asukas tai terveyskeskuksen potilas saa perusterveydenhuollossa terveydentilaansa koskevan ajokorttilaissa tarkoitetun todistuksen tai lausunnon. Jatkossa ajokorttilausunto olisi lähtökohtaisesti hankittava yksityiseltä palveluntuottajalta. Lakiehdotus ei koskisi erikoissairaanhoidon.

Esityksellä pyritään parantamaan julkisen talouden kestävyyttä ja luomaan edellytyksiä velkaantumisen kasvun taittamiseen. Esityksellä pyritään osaltaan parantamaan hyvinvointialueiden edellytyksiä tuottaa lakisääteiset palvelut käytettävissä olevilla henkilöstöresursseilla.

Esitys lisää todennäköisesti yksityisten palveluntuottajien antamia lääkärinlausuntoja, jolloin se saattaa lisätä kilpailua ajokorttilausuntojen tarjonnassa, koska yksityiset palveluntuottajat saisivat näin enemmän asiakkaita. Tämä puolestaan voisi johtaa palveluiden laadun paranemiseen ja lisääntyneeseen hintakilpailuun, joka hyödyttäisi kuluttajia.

Ehdotukseen voi kuitenkin sisältyä hintojen nousun riski. Kun julkisessa terveydenhuollossa ei enää asetettaisi vertailuhintaa lausunnoista perittäville maksuille, liittyy lakiehdotukseen riski siitä, että yksityiset palveluntuottajat nostaisivat hintojaan, jolloin vaikutus kotitalouksien asemaan olisi suurempi. On myös mahdollista, että palveluiden hinnat nousevat, kun julkinen tarjoaja poistuu, mikäli kilpailua joillain alueilla ei synny riittävästi.

Ehdotus vaikuttaa palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen. KKV haluaa kiinnittää huomiota siihen, että ehdotuksen toteuttaminen voisi heikentää palveluiden saatavuutta erityisesti maaseudulla tai sellaisilla alueilla, joilla yksityisiä palveluntuottajia on vähän tai ei ollenkaan. Tämä voisi johtaa tilanteeseen, jossa osa kuluttajista joutuu matkustamaan pitkiä matkoja saadakseen ajokorttilausunnon.

KKV:n mukaan on tärkeää, että palvelujen yhdenvertaisuus säilyy. Kuten esityksessä huomioidaan, on tärkeää kiinnittää huomiota heikommassa asemassa olevien kuluttajien, kuten ikääntyvien ja vähävaraisten, asemaan. Esityksellä olisi vaikutuksia erityisesti pienituloisiin ikäihmisiin, joilta vaaditaan lääkärinlausuntoa ajoterveydestä ajokorttilaissa säädetyin aikaväleihin. Suuri osa ikään perustuvista lausunnoista vaaditaan laajennettuina lääkärinlausuntoina, joiden kustannukset ovat korkeammat. Kaikista pienituloisimmilla ei ole välttämättä taloudellisia mahdollisuuksia käyttää yksityisen sektorin palveluita.

Lisäksi esitys asettaa välillisesti kaupungeissa ja haja-asutusalueilla asuvat henkilöt eriarvoiseen asemaan, sillä haja-asutusalueella mahdollisuus käyttää julkista liikennettä on usein huonompi, ja liikkumiseen tarvitaan useammin autoa kuin kaupungeissa. Autoilun kustannusten vähäinenkin kallistuminen vaikuttaa välittömästi ihmisten muuhun kulutukseen ja aiheuttaa varsinkin vähävaraisille henkilöille taloudellisia haasteita.

Esityksessä todetaan, että yksityisten palveluntuottajien ajokorttiin liittyvissä lääkärinlausuntojen hinnoissa on suuria eroja, palveluntuottajia on paljon ja ihmisillä on mahdollisuus valita vapaasti itselleen sopiva palveluntuottaja. Valinnanvapautta hyödyntääkseen kuluttajat tarvitsevat tietoa eri palveluntarjoajien hinnoista. Tietoa ajokorttilausuntojen hinnoista on saatavilla palveluntarjoajien verkkosivuilla. Kaikki kansalaiset eivät kuitenkaan kykene hankkimaan tarvitsemaansa tietoa sähköisessä muodossa. Myös digitalisaation ulkopuolelle jääneillä henkilöillä tulee olla mahdollisuus saada tarvittavaa hintavertailutietoa.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

-

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä perusterveydenhuollossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista perusterveydenhuollossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä erikoissairaanhoidossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista erikoissairaanhoidossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu yksityisille lääkäriasemille: Teillä laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä vuosittain?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii lääkärin tehokasta työaikaa?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii sairaanhoitajan tehokasta työaikaa?

-

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

-

Tuorila Helena
Kilpailu- ja kuluttajavirasto